

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Подальшій розробці програмних завдань з дисципліни “Основи зовнішньої реклами” необхідно приділити більше уваги в плані вивчення та впровадження їх в практику навчання студентів художньо-графічних факультетів вищих навчальних закладів з додатковими спеціалізаціями “Дизайн реклами”. Оволодіння цими знаннями надасть змогу широкого застосування можливостей майбутніми вчителями образотворчого мистецтва в загальноосвітніх школах та навчально-виховних закладах.

Література

1. Джефкінс Ф. Реклама: Практичний посібник. – К.: Т-во “Знання”, 2001. – 465 с.
2. Кнорре К. Наружная реклама. – М.: Бератор-Пресс, 2002. – 192 с.
3. Лифинцев Н. А., Лифинцев С. Н., Воронина Т. Н. Реклама: теоретико-методологический аспект (опыт теоретического исследования). Учебно-методическое пособие. – К.: ИППР, 2002. – 62 с.
4. Программа дисциплины “Основы дизайна” для инженерно-технических высших учебных заведений / Сост. Семкин В. В. – К., 1989. – 21 с.
5. Семкин В. В. Дизайн и реклама. – К.: ИППР, 2002. – 33 с.

ДО ПИТАННЯ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС НА ХУДОЖНЬО-ГРАФІЧНИХ ФАКУЛЬТЕТАХ

Трубчанінова Т. Л.,

Криворізький державний педагогічний університет

***Анотація.** В статті розглядається проблема запровадження нових інформаційних технологій у процес фахової підготовки художників-педагогів. На основі аналізу можливостей відомих графічних програм простежуються шляхи удосконалення викладання інженерної графіки.*

***Ключові слова:** інформатизація освіти, графічні програми, інженерна графіка.*

***Аннотация.** Трубчанінова Т. Л. К вопросу о внедрении информационных технологий в учебный процесс на художественно-графических факультетах. В статье рассматривается проблема внедрения новых информационных технологий в процесс специальной подготовки художников-педагогов, на основе анализа возможностей известных графических программ прослеживаются пути совершенствования преподавания компьютерной графики.*

***Ключевые слова:** информатизация образования, графические программы, инженерная графика.*

***Annotation.** Trubchaninova T. L. To the question about introduction of information technologies in an educational process on artistically-graphic faculties. The problem of introduction of new information technologies in the process of the special preparation of artists-teachers is examined in the article. On the basis of analysis of possibilities of the known graphic programs the ways of improvement of teaching of computer graphics are traced.*

***Key words:** informatization of education, graphic programs, engineering graphic arts.*

Постановка проблеми. Сучасне суспільство зазнає швидких та фундаментальних змін в структурі й галузях діяльності. Корені багатьох змін криються у нових способах створення, збереження, передачі та використанні інформації. Ми існуємо в стані переходу від індустріального суспільства до інформаційного. Це означає, зокрема, що велика кількість людей дуже часто стикається з потребою опрацювання постійно зростаючого обсягу інформації. Комп'ютерні і комунікаційні технології є цілком очевидними проявами інформаційної революції.

Роботу виконано у контексті програми НДР Криворізького державного педагогічного університету.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання запровадження нових інформаційних технологій у навчальний процес у вищій школі стало предметом вивчення у низці публікацій останніх років. Це питання висвітлюється в публікаціях О. М. Пехоти – доктора педагогічних наук, який досліджував дидактичні проблеми і перспективи використання нових інформаційних технологій у ВНЗ. Близнюк Микола, здобувач Прикарпатського університету ім. В. Стефаніка, розглядає декоративно-прикладне мистецтво як інформаційне середовище, в якому комп'ютер надає неоціненну допомогу в навчальному процесі студентам Косівського коледжу прикладного та декоративного мистецтва ім. В. І. Касіяна. Кожухар О. І. – кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії Криворізького державного педагогічного університету, висвітлює переваги історичної інформатики прикладною основою якої є комп'ютерні технології, розкриває роль інформаційних технологій в історичній освіті. Наукові розробки названих дослідників покладено в основу нашого дослідження. Проте, конкретній проблемі застосування графічних програм у фаховій підготовці сучасного вчителя образотворчого мистецтва не приділяється належної уваги, що обумовило звернення до зазначеної теми.

Формулювання цілей статті. Метою роботи є виявлення недосліджених аспектів ролі і можливостей графічних програм у викладанні інженерно-графічних дисциплін на художньо-графічних факультетах.

Отримані результати. Нові інформаційні технології є рушійною силою в “інформатизації суспільства” та в “інформатизації освіти”. Інформатизація суспільства є процесом повсюдного використання інформаційної техніки для виробництва, переробки, збереження і поширення інформації й особливо знань. Інформатизація освіти – це процес забезпечення сфери освіти теорією і практикою розробки й використання сучасних нових інформаційних технологій, орієнтованих на реалізацію психолого-педагогічної мети навчання і виховання [4,167].

Головною ланкою процесу інформатизації освіти є зміна мети і змісту навчання. Технологічне переоснащення навчального процесу, поява нових методів і організаційних форм навчання – це лише похідні, що забезпечують досягнення висунутої мети. Зміна змісту навчання відбувається за декількома напрямками, а саме:

- Підготовка учнів та студентів у галузі інформатики;
- Активне використання комп'ютерів і комп'ютерних комунікацій, що обумовлює зміни предметного змісту багатьох навчальних дисциплін;
- Вироблення якісно нової моделі підготовки членів майбутнього інформаційного суспільства.

Якщо говорити про відношення педагогічної громадськості до використання комп'ютерів у навчанні, то його динаміку добре описує С. Пейперт, який виділив три типи ставлення: “скептичне”, “критичне”, та “оптимістичне” [2,21]. За спостереженнями науковців з роками у освітян починає переважати саме третій, оптимістичний тип відношення до комп'ютеризації всіх ланок освіти. Застосування комп'ютерів у процесі навчання обумовлює його поліпшення і впливає на стиль мислення і інтелектуальне зростання учнів та студентів, докорінно змінює систему освіти, відкриває нові можливості в пізнанні самих себе, а також дозволяє принципово інакше організувати навчальний процес. Процес комп'ютеризації робить свою справу, переконуючи “скептиків” і перетворюючись при упровадженні в процес навчання у не замінимого помічника.

Обсяги інформації в сучасному суспільстві настільки великі, що звичайні шляхи пошуку, передачі, роботи з інформацією стають

неефективними. З іншого боку, сучасні потужні комп'ютери і засоби зв'язку дозволяють швидко знаходити, передавати й обробляти необхідну інформацію. Але для цього потрібно вміти користуватися цими засобами, тобто володіти необхідними технологіями. У зв'язку з цим актуалізується проблема комп'ютерної грамотності молоді.

Комп'ютерна грамотність – це вміння будувати алгоритми обчислювальних, технологічних та інших процесів, програмувати на алгоритмічних мовах того чи іншого рівня; знання будови та принципів дії мікропроцесорних систем, засобів їх зв'язку із зовнішнім середовищем – пристроїв введення (клавіатура) та виведення інформації (друкуючі пристрої – принтери, плотери, дисплеї), вміння застосовувати цю техніку в різноманітних галузях науки та виробництва, знання можливостей комп'ютерів і методів розв'язування задач за їх допомогою [1,408]. Тобто комп'ютерна грамотність дозволяє ефективно використовувати персональний комп'ютер на практиці.

У повній мірі все сказане стосується проблеми підготовки художників-педагогів, зокрема – якості підготовки сучасного фахівця. На сьогодні випускник художньо-графічного факультету повинен уміти сам виконати художню роботу з урахуванням існуючих естетичних і технічних вимог і зі знанням справи навчити цьому інших. Тому необхідно будувати навчальний процес таким чином, щоб за час навчання студент зумів оволодіти сучасними засобами і методами відтворення навколишнього світу і людини згідно критеріїв нинішньої художньої культури, яку фахівці визначають як синтез мистецтва і техніки.

Розвиток обчислювальної техніки, призвів до появи засобів генерації графічних зображень і автоматизованого виконання креслень – комп'ютерної графіки, яка повинна лягти в основу викладання низки фахових дисциплін, передусім – інженерної графіки. Предметом інженерної графіки є складання та читання креслень (графічних моделей) геометричних образів, що є в основі технічних виробів та креслень самих виробів.

Задачі інженерної графіки:

- Вивчення теоретичних основ побудови зображень (включаючи аксонометричні проєкції) точок, прямих, площин, поверхонь тощо;

- Розв'язання задач на взаємну залежність та взаємний перетин геометричних образів та визначення величин;
- Вивчення способів побудови зображень предметів і деталей у відповідності зі стандартами;
- Розвиток умінь визначати геометричні форми простих деталей за їх зображеннями та виконання цих зображень як з натури, так і за кресленням складальної одиниці;
- Ознайомлення із зображенням з'єднань деталей та схем;
- Вироблення навичок читання креслень складальних одиниць; а також умінь виконувати їх креслення у відповідності зі стандартами України.

Комп'ютерна графіка це методи та способи перетворення даних за допомогою комп'ютера у графічне зображення і навпаки. Інженерна графіка та нарисна геометрія є основою при створенні графічного об'єкта в існуючих комп'ютерних системах. Креслярським інструментом в комп'ютерних системах є комп'ютер з відповідним програмним забезпеченням [3,271].

Програмне забезпечення комп'ютерної графіки здійснюється спеціалізованими системами комп'ютерної графіки які зорієнтовані на певний вид графічної інформації. Ця система виконує введення, зберігання, обробку і виведення графічної інформації на дисплей у вигляді конструкторських документів. Ефективність застосування комп'ютерної графіки визначається такими її можливостями:

- Наявність засобів редагування креслення: повороту, переносу, масштабування, копіювання, дзеркальне відображення і т. д.;
- Використання готових фрагментів креслень, стандартних виробів;
- Наявністю мовних засобів опису типових моделей, за допомогою яких можна отримати всі геометричні форми цього класу виробів;
- Одержанням креслень високої якості, оформлених згідно з вимогами стандартів.

Графічний редактор, який є частиною графічної системи, займається формуванням, перетворенням, редагуванням графічної інформації. Команди вводяться до комп'ютера за допомогою засобів

введення інформації, а саме: клавіатурою і маніпулятором. Ефективність використання графічного редактора як основної частини комп'ютерної графіки забезпечується наявністю автоматичного виконання графічних функцій, серед яких основними є:

- Функції побудови (проведення відрізків прямих, кіл та їх дуг, кривих за заданими умовами, багатокутників тощо);
- Функції перетворення (поворот, зміна масштабу і таке інше);
- Функції обчислення (довжин, периметрів, об'ємів, площ тощо);
- Функції виведення (виведення інформації до друку або креслення) тощо.

Позитивною якістю комп'ютерного креслення є простота внесення змін до будь-яких креслень. Ця процедура при ручному кресленні займає багато часу тобто потребує переробки креслення заново. При використанні комп'ютера цю рутинну роботу можна обминути шляхом редагування і перетворення вже існуючого креслення, вивільняючи тим самим час для творчої і дослідницької діяльності.

У комп'ютерній графіці не існує потреби креслити багато разів одну і ту ж деталь або її елемент. В таких випадках можна скористуватися копіюванням. Товщину всіх ліній, розмір шрифтів всіх написів, змінити розміщення зображень на форматі можна все це зробити лише однією командою. Відпадає проблема якості графічного оформлення креслення. Однакові елементи є точними копіями один одного. Геометричні побудови виконуються з математичною точністю.

Серед подібних систем (КОМПАС, Corel DRAW, GEOMETRIE і т. д.), призначених для виконання креслень, найпопулярнішою є AutoCAD, вона зорієнтована суто на прикладні проблеми інженерної графіки та технічного креслення. Вона розроблена американською фірмою Autodesk. У процесі удосконалення ця система пройшла 17 версій, остання – AutoCAD 2004. AutoCAD – універсальна графічна система, легко адаптована до конкретних вимог і задач.

Пакет AutoCAD має великий вибір різних шрифтів, типів ліній, зразків штриховки матеріалів у перерізах. Ця програма дозволяє створювати нові шрифти, типи ліній, штриховки, будь-які елементи креслень і використовувати їх у готовому вигляді. Процес нанесення розмірів повністю автоматизовано. Можна міняти розмір і вид

розмірних стрілок, написи розмірного тексту та інше. Всі графічні об'єкти в системі AutoCAD формуються з окремих графічних примітивів. Графічний примітив – це геометричний елемент, який може бути побудований за допомогою однієї команди, назва якої зберігається з назвою графічного примітива в меню програми. AutoCAD містить широкий клас графічних примітивів: точка, відрізок, пряма, фігура, дуга, круг, полілінія, багатокутник, кільце, еліпс, розмір, штрихування, розмір, текст і т. д. Будь-яке креслення може бути побудованим з використанням цих примітивів. Примітиви мають властивості: колір, тип ліній, належність певному шару. Шар – це об'єктний простір, який може бути відключений, і об'єкти, які належать шару, будуть невидимими. Це зручно при виконанні складних креслень. Іноді виникає необхідність змістити об'єкт на кресленні, зменшити або збільшити зображення на екрані монітора цю операцію дуже легко можна виконати в програмі AutoCAD.

Креслення, створене в системі AutoCAD, є файлом який містить інформацію про креслення в закодованому вигляді. Цей файл можна редагувати, копіювати, зберігати на комп'ютері чи на дискеті або виводити на принтер чи на плотер.

Оволодіваючи комп'ютерною грамотністю важливо розуміти, що „комп'ютер – це не просто ще один технічний засіб навчання, а насамперед – сукупність нових пізнавальних прийомів, для оволодіння якими потрібні значні інтелектуальні зусилля” [1, 411].

Спілкування з комп'ютером сприяє формуванню творчого та просторового мислення, творчої активності студентів, розвиває самостійність у прийнятті рішень, робить процес навчання цікавим і продуктивним.

Все це приводить до формування у деяких користувачів позитивних особових рис, таких, наприклад, як ділова спрямованість, точність, акуратність, упевненість в собі, які переносяться і в інші області життєдіяльності.

До негативних особових перетворень відносяться:

- зниження інтелектуальних здібностей людини під впливом спрощення рішення задач за допомогою комп'ютера;

– в результаті об'ємної і постійної роботи з комп'ютером надмірна спеціалізація пізнавальних процесів знижує їх гнучкість, відмінюючи тим самим можливість їх перенесення для вирішення ширшого кола задач, що вимагають інші спеціалізації [6, 166].

Риси особистості, що у зв'язку з цим формуються, спочатку позитивні, наприклад, такі, як точність і акуратність, можуть, у міру збільшення тривалості роботи з комп'ютером і її складністю перерости в такі негативні риси, як педантизм, надмірна пунктуальність. Надмірна психічна захопленість роботою з комп'ютером при рішенні з ним особливо складних задач може загострювати невротичні риси особи. Наприклад, явище, зване у відповідній літературі “синдромом хакера”, коли надмірна захопленість користувача вивченням обчислювальних методів і можливостей комп'ютера приводить до одностороннього особистісного розвитку, надмірної зв'язаності його наочного змісту з певною комп'ютерною спеціалізацією, що ускладнює адаптацію особи до інших сфер діяльності.

Таким чином, очевидно, що комп'ютеризація може привести не тільки до позитивних, прогресивних змін в житті людини, але і спровокувати негативні зміни, наприклад, такі як зменшення інтелектуальної активності людини, скорочення в її діяльності творчих компонентів і посилення шаблонності. Темпи розвитку комп'ютерної техніки випереджають дослідження і розгляд проблем, пов'язаних з її експлуатацією, що слід мати на увазі.

Висновки. Втілення у життя ідеї випереджаючої освіти, необхідність підготовки фахівця найвищої кваліфікації для національної школи вимагає по новому організувати навчальний процес та інформаційне забезпечення викладача і студента. Для цього необхідно якнайширше запроваджувати нові інформаційні технології у викладання фахових дисциплін.

Подальший напрямок дослідження. Результати роботи можуть бути використані при розробці навчальних програм з фахових дисциплін на художньо-графічних факультетах.

Література

1. Близнюк М. Нові інформаційні технології в мистецькій і дизайнерській освіті (на прикладі Косівського коледжу прикладного та декоративного мистецтва

- ім. В. І. Касіяна) // Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта: Зб. наук. праць. – Львів: Світ, 2000. – Вип. 5. – С. 405-414.
2. Машбиц Е. И. Психолого-педагогические проблемы компьютеризации обучения: – М.: Педагогика, 1988. – 192 с.
  3. Михайленко В.Є., Ванін В. В., Ковальов С. М. Інженерна та комп'ютерна графіка: підруч. для студ. вищих закл. освіти / За ред. В. С. Михайленка. – К.: Каравела, 2003. – 344 с.
  4. Психота О. М. Дидактичні проблеми і перспективи використання нових інформаційних технологій у ВНЗ // Освітні технології: Навч.-метод. посіб. – К.: А.С.К., 2002. – С. 160-204.
  5. Руденко В. Д., Макачук А. М., Паланжоглу М. А. Курс інформатики / Под ред. Мадгизона В. Н. – К.: Феникс, 2001. – 370 с.
  6. Тихонова Т. В. Нові інформаційні технології у школі і вузі // Освітні технології у школі та вузі: Матеріали всеукраїнської наукової конференції. – Миколаїв, 1999. – С. 268.

ВІТЧИЗНЯНА ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА У КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ: ПРОБЛЕМИ І ЗАВДАННЯ

Удріс І. М.,

Криворізький державний педагогічний університет

Анотація. У статті розглядаються перспективи професійної підготовки вчителів образотворчого мистецтва. На основі огляду провідних тенденцій розвитку сучасної вищої освіти простежуються шляхи удосконалення навчального процесу і обґрунтовується необхідність внесення змін у нормативне та методичне забезпечення спеціальності.

Ключові слова: художник-педагог, стандарти вищої освіти, удосконалення навчального процесу.

Аннотация. Удрис И. Н. “Отечественное художественно-педагогическое образование в контексте Болонского процесса: проблемы и задачи”. В статье рассматриваются перспективы профессиональной подготовки учителей изобразительного искусства. На основании обзора ведущих тенденций развития современного высшего образования прослеживаются пути усовершенствования учебного процесса и обосновывается необходимость внесения изменений в нормативное и методическое обеспечение специальности.

Ключевые слова: художник-педагог, стандарты высшего образования, совершенствование учебного процесса.

Annotation. Udris I. M. “Domestic artistically-pedagogical education in a Bolonskiy user structure: problems and tasks”. The prospects of professional preparation of teachers of fine art are examined in the article. On the basis of review of leading progress trends of modern higher education the ways of improvement of educational process are traced and the necessity of bringing of changes for the normative and methodical providing of speciality is grounded.

Keywords: artist-teacher, standards of higher education, perfection of educational process.

Постановка проблеми. Докорінні зміни, що відбуваються в суспільному житті України, вимагають оновлення змісту професійного навчання відповідно до нових соціально-політичних, економічних і культурно-освітніх потреб. Останнім часом все більшого значення набуває проблема долучення вітчизняної освіти до загальносвітових інтеграційних процесів, зокрема – входження до європейського освітнього простору, визначеного Болонською декларацією 1999 року.

Нинішній етап оновлення національної вищої освіти ставить нові завдання перед художньо-педагогічною освітою, вимагає узагальнення інноваційного педагогічного досвіду з метою розробки сучасної методології та методики підготовки вчителів образотворчого мистецтва.

Робота виконана в контексті програми НДР Криворізького державного педагогічного університету.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні засади сучасної мистецької та художньо-педагогічної освіти висвітлюються у дослідженнях та публікаціях відомих вчених О. Рудницької, С. Черепанової, А. Чебикіна, В. Даниленка, Л. Масол, О. Головченко, М. Резніченка. Окремі аспекти реформування сучасної освіти у контексті зарубіжного досвіду висвітлюються у працях О. Дубовик, Т. Іванової, Л. Овдієнко, І. Туманова та інших.

Формулювання цілей статті. На сьогоднішній день проблема оновлення змісту художньо-педагогічної освіти є актуальною. Зростає інтерес до визначення кваліфікаційних вимог, обсягу фахової підготовки та професійних якостей випускників вітчизняних художньо-графічних факультетів. Наша стаття присвячена дослідженню провідних складових фахової підготовки вчителів образотворчого мистецтва на сучасному етапі.

Результати дослідження. Мистецтво як духовний феномен протягом століть сприймалось у якості джерела творення духовного досвіду людства. Сучасна наука трактує мистецтво як основний компонент художньої культури, а останню – як вагому складову загального культурно-історичного процесу. Мистецтву об'єктивно притаманна здатність впливати на духовний світ людини, а через нього – на суспільні відносини. Така впливовість на людину світу мистецтва пов'язана з його сутністю та поліфункціональністю. В культурологічно-мистецтвознавчих дослідженнях найчастіше виділяються такі художні

функції як пізнавальна, соціальна, комунікативна, суспільно-перетворююча, компенсаційна, виховна, естетична, художньо-концептуальна та інші. На нашу думку, в сучасному суспільстві особливого значення набувають естетична, виховна та пізнавальна функції, що утворюють нерозривну єдність. Саме завдяки цим якостям виникає на основі спілкування між мистецтвом та глядачем реальний вплив мистецьких творів на неусвідомлені смаки та свідомі ідеали людини, а через них – на її поведінку і діяльність. Впливаючи на всі сторони духовного життя людини – на його розум і почуття, волю і уяву – мистецтво виховує людину. Можна сказати, що формування людської особистості в її духовній цілісності є вищим результатом, основним призначенням мистецтва на сучасному етапі розвитку цивілізації [3,27].

У світлі сказаного стають зрозумілишими і значення мистецтва в освітньо-виховному процесі підростаючого покоління і роль вчителя, викладача, від якого безпосередньо залежить якість результату. Одним з конкретних кроків по вирішенню проблеми є поглиблення і удосконалення педагогічної освіти взагалі і конкретно – підготовки вчителів творчих спеціальностей [6,37].

Сучасні навчально-виховні заклади – від дитячого садка до університету – відчують потребу у високопрофесійних педагогах-художниках, які творчо працюють, обов'язково виявляють себе в одному з видів практичної мистецької діяльності і, крім того, володіють педагогічними прийомами та методами, вміють організувати, навчати, пояснювати, опитувати, а найголовніше – люблять свою професію. Сучасний вчитель образотворчого мистецтва повинен мати чіткі власні ідеали і переконання, бути носієм етичних і моральних норм, мати високорозвинене естетичне почуття і художній смак. Та головним для педагога лишається рівень його професійної майстерності, уміння сприймати нове, збагачувати свої знання. Саме володіючи такими якостями, він зможе результативно впливати на формування свідомості, духовної культури у молоді, загальнофілософського світогляду, виховувати образне мислення.

Підготовка такого вчителя для національної школи має свою специфіку і складності. Багато в чому ці проблеми обумовлені загальними тенденціями розвитку освіти в сучасному світі.

Освіта як один із значущих суспільних інститутів в останні десятиліття ХХ століття викликає зростаючий інтерес міжнародного співтовариства. Фундаментальні зміни у суспільстві обумовили усвідомлення необхідності трактування освітнього процесу як умови розвитку особистості в соціокультурній реальності, зорієнтованій на майбутнє. Значною мірою ціннісні орієнтації освітньої системи розвинених країн трансформувались протягом останніх десятиліть під впливом таких імперативів як перехід від постіндустріального до інформаційного суспільства, необхідність адаптації до умов, що швидко змінюються, вимоги економічного споживання, розуміння необхідності безперервної освіти та соціального співробітництва [1,41]. Останнім часом на одне з чільних місць виступає значимість полікультурної освіти. Велику роль в усвідомленні особливостей та подальших шляхів розвитку освітнього процесу відіграли дослідження науковців.

Ще у 1972 році група експертів під керівництвом Е. Фора підготувала доповідь ЮНЕСКО “Жити, щоб вчитися”, де основоположною стала думка про те, що людина може реалізуватись лише за умови отримання упродовж всього життя нового соціокультурного досвіду та удосконалення того, що вже має. Та ж концепція освіти та її ролі у вирішенні глобальних проблем сучасності міститься у доповіді членів Римського клубу 1979 року “Немає межі навчанню” [2,31]. Основну увагу в ній приділено зв'язку освітньої діяльності з соціокультурною ситуацією, в якій діє людина. Значну стурбованість суспільства викликали дослідження американських науковців 1980-х років. Вони дійшли висновку, що вперше від ХІХ ст. генерація американців, народжених у 1961-1981 роках, буде менш освіченою, ніж попередня. Це “Покоління-Х, або Покоління-13”, як його названо, було виховано швидше не батьками, а спеціалізованими навчально-виховними закладами та мас-медіа, тому основну причину ситуації фахівці вбачали у низькому загальнокультурному рівні вчителів [7,55].

Новою соціальною, а тим самим і освітньою орієнтацією сьогодні у Франції, США та інших країнах вважається “полікультурна компетентність”, тобто, позитивне ставлення до розмаїття культур, звичаїв, мов, поглядів у всіх галузях життя. Характерно, що прихильники освітніх реформ останнім часом в своєму баченні удосконалення освіти

переносять акценти від закликів до оновлення соціальної організації суспільства на розвиток власної культури та власних якостей особистості. Особливої уваги в цьому контексті набуває вища педагогічна освіта, формування особистості педагога, його культури.

У нашій країні в системі освіти також мають місце схожі процеси та свої власні проблеми, що викликали від середини 1990-х років все зростаюче усвідомлення необхідності її реформування. Зокрема, згідно наказу Міністерства освіти України в 1998 року розпочато роботу по введенню в дію “Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)” та по нормативному та навчально-методичному забезпеченню підготовки фахівців з вищою освітою. Розробка системи складових стандартів вищої освіти здійснювалась робочими групами за спеціальностями впродовж ряду років і її перший етап завершився у 2003 році затвердженням стандартів вищої освіти (за напрямками підготовки) освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр”. Ця система передбачала, як відомо, триступеневу освіту: бакалавр, спеціаліст, магістр. Проте, активне вивчення світового педагогічного досвіду та необхідність входження нашої країни до єдиного Європейського освітнього простору обумовили певні зміни концепції сучасної національної вищої освіти, згідно яких визнано доцільним перехід на поширену в більшості країн двоступеневу освіту: бакалавр; магістр. Заявлені зміни викликали різнопланові дискусії серед фахівців, зокрема – відносно відповідності вже затверджених стандартів новій освітній концепції та відносно сфери використання бакалаврів. Активно обговорюються зазначені проблеми і в галузі педагогічної освіти.

Спеціальність “Образотворче мистецтво” напрямку підготовки “Педагогічна освіта” теж має комплект нормативного забезпечення для навчання бакалаврів. Аналіз цих документів та розробка на їх основі нових навчальних планів колективом викладачів художньо-графічного факультету КДПУ дозволяє зробити висновок, що побоювання стосовно якості підготовки бакалаврів як повноцінних вчителів образотворчого мистецтва дуже перебільшені. На нашу думку, опоненти визнання бакалаврів як фахівців із завершеною вищою освітою недостатньо беруть до уваги основоположну зміну концепції сучасної освіти: зорієнтованість на самостійне навчання студентів.

Якщо порівняти п'ятирічні навчальні плани спеціальності кінця 1980-х – початку 1990-х років із сьогоденними чотирьохрічними, то спостерігаємо зменшення аудиторної підготовки майже на 1000 годин. Водночас, сучасні навчальні плани передбачають включення до теоретичного навчання понад 2500 тисячі годин самостійної роботи, що трактується як повноцінна складова навчального процесу. Таким чином, обсяг навчального матеріалу, який має опанувати сучасний бакалавр, принаймні є таким самим, а фактично – більшим, ніж у попередні роки. Зрозуміло, що новий зміст навчання вимагає докорінних змін всіх навчальних програм, відповідного методичного забезпечення, а головне – змін традиційних уявлень викладачів і їх взаємостосунків зі студентами. Потребують удосконалення також засади контролю знань: необхідно передбачити збільшення обсягу часу консультативно-звітного спілкування студентів з викладачами.

Одним з провідних завдань сучасного педагогічного процесу у вищій школі є реалізація молодої людини як особистості, розвиток самостійності, відповідальності і активності кожного студента. Нові підходи створюють сприятливі умови для реалізації студентами власних потенціальних можливостей. У повній мірі сказане стосується і майбутніх вчителів образотворчого мистецтва. Зміна ставлення до процесу навчання, відбита в стандартах вищої освіти, крім вже зазначеного збільшення обсягу самостійної роботи має ще одну важливу особливість, що передбачалась і раніше, але практично мало реалізувалась. Маємо на увазі збільшення питомої ваги дисциплін за вибором студента у нових навчальних планах.

З практики зарубіжної вищої освіти відомо про зростання тенденції до диференційованого навчання у вищій школі. Так, в американських університетах 1990-х років від 30 % до 50 % загального навчального часу належить елективним, тобто, вибіркоким, дисциплінам. Гнучкі навчальні плани дозволяють враховувати нахили кожного студента та специфіку регіональної освіти [1,47]. У вітчизняних умовах ми вважаємо, що одним з конкретних кроків по збільшенню частки елективних дисциплін повинно стати розширення переліку спеціалізацій за вибором студентів.

Художньо-графічний факультет КДПУ вже має початковий досвід запровадження таких спеціалізацій. У 2000 році на факультеті було

відкрито додаткову спеціалізацію “Дизайн реклами”, яку студенти, що вступили на основну спеціальність, можуть опанувати на контрактній основі. При формулюванні кваліфікаційних вимог спеціалізації враховувався напрямок освіти та зміст основної спеціальності, що дало можливість скласти освітньо-професійну програму обсягом біля 600 годин, які читаються у 2-10 семестрах. Не вдаючись у деталі, можемо лише зазначити, що кількість абітурієнтів, які мають бажання вступити на факультет, зросла в останні роки у три рази і це свідчить про правильність обраного шляху. Проте, запровадження вибіркового спеціалізацій як додаткових, створює низку проблем, серед яких неабияке місце займає перевантаженість студентів.

Складаючи навчальні плани у 2004 році згідно нових стандартів ми ввели три вибіркового спеціалізації – “Дизайн реклами”, “Дизайн одягу” та “Фітодизайн” в основний обсяг годин. Залишилась і традиційна спеціалізація “Художня праця”. Вважаємо доцільним на майбутнє подальше розширення переліку вибіркового спеціалізацій, що сприятиме поліпшенню якості підготовки фахівця згідно сучасних вимог. У цьому контексті хочеться торкнутись ще одного важливого аспекту змісту художньо-педагогічної освіти, а саме – її взаємовідносин із сучасною художньою культурою.

Аналіз історії методів малювання і змісту навчання образотворчим дисциплінам доводить, що у всі часи ця проблема залежала від загальних естетичних установок та розвитку мистецтва кожної конкретної доби [4,4]. Таким чином, якість підготовки сучасного художника-педагога залежить від його здатності адаптуватись до нових умов життя, уміння виконати художню роботу з врахуванням існуючих сьогодні естетичних вимог і навчити цьому інших. Тобто, в центрі уваги опиняється всебічне освоєння мови образотворчого мистецтва, що здійснюється на основі різних рішень передачі реальної дійсності за законами та закономірностями сучасного формоутворення в мистецтві [6,34]. Як відомо, сучасна художня культура – це культура синтезу мистецтва і техніки, отже особливої ваги у мистецько-педагогічному процесі набувають дизайнерські напрямки навчання.

Висновки. Сучасні перебудовчі процеси в Україні, її зорієнтованість на входження у систему світових економічних,

політичних та культурних зв'язків об'єктивно обумовлюють необхідність визначення якісно нового змісту і мети національної освіти з опорою на вітчизняні традиції та використанням позитивного досвіду інших країн. Зокрема, чітке усвідомлення завдань художньо-педагогічної освіти дасть змогу створить передумови для підготовки конкурентноспроможних фахівців міжнародного рівня.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Проблема удосконалення інноваційного педагогічного досвіду підготовки фахівців у галузі художньо-педагогічної освіти залишається актуальною і потребує подальшого вирішення. Викладені матеріали можуть бути використані у побудові процесу навчання на художньо-графічних факультетах.

Література

1. Дубовик О. Культурологічне забезпечення університетської освіти в США // *Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта: Зб. наук. праць.* – Львів: Світ, 2000. – Вип. 5. – С. 40-48.
2. Іванова Т. Культурологічні проблеми становлення і розвитку вищої педагогічної освіти // *Діалог культур: Україна у світовому контексті: Мистецтво і освіта: Зб. наук. праць.* – Львів: Світ, 1998, Вип. 3. – С. 30-35.
3. Мороз Н. Формирование личности-эстетический и нравственный идеал // *Діалог культур: Україна у світовому контексті: Мистецтво і освіта: Зб. наук. праць.* – Львів: Світ, 1998. – Вип. 3. – С. 25-29.
4. Рудницька. Теоретичні засади сучасної мистецької освіти // *Діалог культур: Україна у світовому контексті: Художня освіта: Зб. наук. праць.* – Львів: Світ, 2000. – Вип. 5. – С. 3-12.
5. Туманов И. Подготовка художника-педагога и современная художественная культура // *Искусство и образование.* – № 3 (25) 03. – С. 33-37.
6. Чебикін А. Художня освіта в Україні ХХІ століття (культуротворчий аспект) // *Діалог культур: Україна у світовому контексті: Художня освіта: Зб. наук. праць.* – Львів: Світ, 2000. – Вип. 5. – С. 30-39.
7. Halacinska Kinga. Kupiona tozsamosc // *Reklama plus.* – Poznan, 1999. – № 1. – С. 53-56.